

Η πορεία σύνταξης και εφαρμογής ενός σεναρίου διδασκαλίας με αξιοποίηση των ΤΠΕ για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου

Μαδενλής Χαρίτων¹, Κούκης Νικόλαος²

¹ Καθηγητής Φιλολόγος, ΜEd, Γενικό Λύκειο Μακροχωρίου Ημαθίας
madenlis@sch.gr

² Καθηγητής Φιλολόγος, ΜEd, 2^ο Γενικό Λύκειο Κηφισιάς
koukisin@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εισήγηση αφορά την πορεία σύνταξης και εφαρμογής ενός σεναρίου διδασκαλίας με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφει με λεπτομέρειες το «ταξίδι» ενός σεναρίου για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου, το οποίο συντάχθηκε στη Βέροια και στη συνέχεια εφαρμόστηκε στην Αθήνα. Οι δυο εκπαιδευτικοί που ενεπλάκησαν στη διαδικασία σύνταξης και εφαρμογής του εν λόγω σεναρίου καταθέτουν την εμπειρία τους και επιχειρούν να αναδείξουν την αξία της ένταξης των ΤΠΕ στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας στο σχολικό πρόγραμμα.

Στην πρώτη ενότητα της εισήγησης περιγράφεται η πορεία της σύνταξης του σεναρίου, από τη στιγμή της σύλληψης της ιδέας δημιουργίας του, μέχρι την τελική του ολοκλήρωση και τεκμηριώνονται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και οι επιλογές αναφορικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στη δεύτερη ενότητα περιγράφεται η πορεία εφαρμογής του σεναρίου στην πράξη και παρατίθενται τεκμήρια από την εφαρμογή του, για να καταδειχθεί η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας με τη συνδρομή των ΤΠΕ.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, σενάριο διδασκαλίας, αξιοποίηση ΤΠΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη σχολική χρονιά 2012-2013 στο πλαίσιο συνεργασίας με το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, στην Πράξη με τίτλο «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» - Οριζόντια Πράξη στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το Ελληνικό Δημόσιο, ομάδα φιλολόγων συνέταξε και εφάρμοσε εκπαιδευτικά σενάρια για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (ΚΝΛ) για την Α' Λυκείου. Ένα από τα σενάρια αυτά, με τον τίτλο «Αχ, έρωτα! Μελέτη για την επίδραση του έρωτα στους ήρωες κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», το συνέταξε ο πρώτος και το εφάρμοσε μετά από λίγες μέρες ο δεύτερος εκ των προαναφερθέντων φιλολόγων.

Το σενάριο αυτό δημιουργήθηκε για τις ανάγκες της διδασκαλίας της διδακτικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία», η οποία είναι μια εκ των τριών διδακτικών εννοιών που προβλέπονται σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α' Λυκείου, Αρθρ.6/ σελ. 21075). Η σύνταξη του σεναρίου ολοκληρώθηκε κατά τους μήνες Αύγουστο έως Οκτώβριο 2012 και η εφαρμογή του πραγματοποιήθηκε κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο 2012.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το συγκεκριμένο σενάριο σχεδιάστηκε για να εφαρμοστεί σε δώδεκα συνεχόμενες διδακτικές ώρες. Απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίησή του είναι η ύπαρξη διαθέσιμου εργαστηρίου πληροφορικής στο σχολείο με τουλάχιστον έξι ηλεκτρονικούς υπολογιστές και έναν βιντεοπροβολέα. Επίσης, προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή του αποτελεί η εξοικείωση των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, η δυνατότητα να χρησιμοποιούν διάφορες εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπως: προγράμματα επεξεργασίας κειμένου (word), δημιουργίας παρουσιάσεων (power point) και δημιουργίας βίντεο (movie maker), καθώς και η άνεσή τους στη χρήση Web2.0 εργαλείων, όπως η δημιουργία και διαχείριση ιστολογίου ή/και η διαχείριση λογαριασμού πλατφόρμας ψηφιακής τάξης (π.χ. eclass, moodle).

ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Βασικό σημείο του σεναρίου αποτελεί η εξέταση κειμένων με θέμα τον έρωτα. Ο έρωτας αποτελεί θέμα ιδιαίτερα σημαντικό για μαθητές εφηβικής ηλικίας οι οποίοι διαμορφώνουν την ταυτότητά τους και δοκιμάζουν τις πρώτες εμπειρίες τους στις σχέσεις με το άλλο φύλο, για αυτό αναμένεται ότι θα ενεργοποιηθούν ακόμη και οι κατά τα άλλα αδιάφοροι μαθητές. Επιπλέον η σπουδαιότητα του θέματος των ερωτικών σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων αποδεικνύεται από ένα μεγάλο μέρος της λογοτεχνικής παραγωγής όλων των εποχών που έχει θέμα τον έρωτα.

Βασικός στόχος του σεναρίου είναι η απόκτηση γνώσεων από τους μαθητές που αφορούν την κόσμο, τις αξίες, τις πεποιθήσεις και τις στάσεις ζωής τόσο των ηρώων όσο και της σύγχρονης εποχής. Έτσι μελετώντας οι μαθητές τα κείμενα που περιλαμβάνονται στο σενάριο αναμένεται να εξακριβώσουν τις επιδράσεις του έρωτα στους ήρωες των κειμένων, οι οποίοι εμπλέκονται σε ερωτικές περιπέτειες και συγκρίνουν τη συμπεριφορά αυτή των ηρώων με τις σύγχρονες αντιλήψεις αλλά και την προσωπική τους στάση απέναντι στο προς εξέταση θέμα.

Επίσης επιδιώκεται να αποκτήσουν οι μαθητές γνώσεις για τη λογοτεχνία εξετάζοντας τους τρόπους με τους οποίους τα λογοτεχνικά κείμενα προβάλλουν το θέμα του έρωτα. Κατανοούν το ρόλο της λογοτεχνίας όχι απλώς να ενημερώνει αλλά κυρίως να προσελκύει το ενδιαφέρον των αναγνωστών καθιστώντας την ανάγνωση λογοτεχνικών έργων ιδιαίτερα απολαυστική ασχολία. Παράλληλα εξετάζονται και άλλα έργα τέχνης με ανάλογο περιεχόμενο (τραγούδι, χορός, ζωγραφική, κινηματογράφος, φωτογραφία), ώστε να γίνει κατανοητή από τους μαθητές η αμοιβαία επίδραση μεταξύ σύγχρονων έργων τέχνης διαφορετικών ειδών που επηρεάζονται από ιδέες και τάσεις που συνιστούν καλλιτεχνικά ρεύματα.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ

Η χρήση των ΤΠΕ δίνει τη δυνατότητα να έχουν στη διάθεσή τους οι μαθητές πολύ περισσότερα κείμενα από αυτά που περιέχονται στο σχολικό βιβλίο της Λογοτεχνίας. Επίσης χάρη στις ΤΠΕ το θέμα του έρωτα προσεγγίζεται πολύ εύκολα και μέσω άλλων έργων τέχνης (εικαστικών, κινηματογραφικών, μουσικών), καθώς το διαδίκτυο είναι αστείρευτη πηγή πληροφοριών, εικόνων και ακουσμάτων. Έτσι η εκπαιδευτική διαδικασία καθίσταται πιο ενδιαφέρουσα για τους μαθητές. Επιπλέον οι ΤΠΕ μέσω της σύνθεσης πολυτροπικών κειμένων προσφέρουν νέους τρόπους έκφρασης στους μαθητές και παράλληλα διευκολύνουν την μεταξύ τους επικοινωνία και συνεργασία. Η χρήση Web2.0 εργαλείων ως πλατφόρμας όπου αναρτώνται και σχολιάζονται οι εργασίες από μαθητές και διδάσκοντα, εξασφαλίζει τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής διαδικασίας (μαθητών και διδασκόντα) πέρα από τη σχολική τάξη και την περιορισμένη διάρκεια του σχολικού ωραρίου συμβάλλοντας στην απαιτούμενη ανατροφοδότηση (Παντζαρέλας, 2012). Με την αξιοποίηση των παραπάνω εφαρμογών των ΤΠΕ η εκπαιδευτική διαδικασία αποκτά πιο παιγνιώδη χαρακτήρα και οι μαθητές αποκτούν επιπλέον κίνητρα για πιο ενεργή και ευχάριστη συμμετοχή σε αυτήν (Μουλά, 2012).

ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Κατά τη σχεδίαση/σύνταξη του σεναρίου προβλέπονται τρεις φάσεις εφαρμογής, οι οποίες περιλαμβάνουν την εκπόνηση εργασιών από τους μαθητές ομαδικά και εντός του σχολικού ωραρίου. Ως εργασία για το σπίτι προβλέπεται ο σχολιασμός των εργασιών από τους μαθητές στο περιβάλλον της ψηφιακής τάξης, όπου αναρτώνται όλες οι εργασίες, και η προετοιμασία από πριν για τις δραστηριότητες που προβλέπεται να εκπονηθούν στη σχολική τάξη.

Η Α' φάση: πριν από την ανάγνωση περιλαμβάνει δύο διδακτικές ώρες. Οι μαθητές πρόκειται να εισαχθούν στο θέμα της διδακτικής ενότητας μέσω των προσωπικών τους βιωμάτων, των προηγούμενων γνώσεων και εμπειριών τους (Κελεπούρη & Χοντολίδου, 2012). Έτσι καλούνται να αφηγηθούν μία ερωτική ιστορία, η οποία μπορεί να προέρχεται από τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο, το θέατρο. Δίνεται στους μαθητές πίνακας με ένα υπόδειγμα και κενές στήλες τις οποίες πρέπει να συμπληρώσουν και αφορούν τους ήρωες της ιστορίας, τα βασικά στάδια εξέλιξης της ιστορίας, τις αντιδράσεις των ηρώων και σύντομο σχολιασμό των αντιδράσεων. Όσο διαρκεί η αφήγηση των ιστοριών οι υπόλοιποι καταγράφουν σε ένα φύλλο εργασίας τα βασικά σημεία τεσσάρων από αυτές. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών οι οποίοι αφηγούνται ιστορίες της αρεσκείας τους και παράλληλα εντάσσονται στο θέμα των εργασιών που πρόκειται να εκπονήσουν κατά τις επόμενες διδακτικές ώρες. Στο τέλος του πρώτου δώρου οι μαθητές χωρίζονται σε έξι ομάδες και ενημερώνονται για τα κείμενα που πρέπει να μελετήσουν στο σπίτι ώστε να είναι έτοιμοι για την εκπόνηση των υπόλοιπων δραστηριοτήτων. Τα κείμενα αυτά είναι αναρτημένα στο περιβάλλον της ψηφιακής τάξης που έχει διαμορφωθεί ήδη από τον διδάσκοντα και για τους μαθητές που έχουν δηλώσει ότι δεν διαθέτουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι δίνονται τα κείμενα σε φωτοτυπίες.

Η Β' φάση: κατά την ανάγνωση περιλαμβάνει επτά διδακτικές ώρες. Στη διάρκεια της φάσης αυτής προβλέπεται η υλοποίηση των δραστηριοτήτων που περιγράφονται στη συνέχεια.

Στο πλαίσιο της πρώτης δραστηριότητας, διάρκειας τριών διδακτικών ωρών, οι μαθητές μελετούν κείμενα ποιητικά ή πεζά της ίδιας τεχνοτροπίας που έχουν θέμα τον έρωτα και συντάσσουν ένα σχετικό άρθρο. Πιο συγκεκριμένα, η 1^η ομάδα μελετά τις παραλογές «Το δοκίμιν της αγάπης», «Του Μαυριανού και της αδερφής του», «Της απολησμονημένης», «Της κουμπάρας πόνγινε νύφη», «Ο γυρισμός του ξενιτεμένου», «Του κολυμπητή», «Η μάνα η φόνισσα» που ανθολογούνται στη συλλογή του Νικολάου Πολίτη και συντάσσει άρθρο με τίτλο «Το ερωτικό στοιχείο στο δημοτικό τραγούδι». Η 2^η ομάδα μελετά δημοτικά τραγούδια που προέρχονται από τη συλλογή που ανθολογείται στην ιστοσελίδα του Καλλιτεχνικού Συλλόγου Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου και τη συλλογή του Θωμά Γαβριηλίδη με δημοτικά τραγούδια της Ημαθίας και συντάσσει άρθρο με τίτλο «Το ερωτικό στοιχείο στο δημοτικό τραγούδι». Ενδεικτικά αναφέρονται τα τραγούδια: «Μαρμαρινός καρσιλαμάς», «Όλα τα πουλάκια ζυγά-ζυγά», «Μάτια σαν και τα δικά σου», «Μωρή ψηλή, μωρή λιγνή», «Ο ξένος και η χήρα», «Γυναίκα δίχως πίστη». Η 3^η ομάδα μελετά τα πεζά και ποιητικά έργα του ρομαντισμού «Η Τασσώ» του Αχιλλέα Λεβέντη, «Μνηστή Ανδρία» του Χρήστου Παρμενίδη και «Όνειρο στο κύμα» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και συντάσσει άρθρο με τίτλο «Το ερωτικό στοιχείο σε έργα του ρομαντισμού». Η 4^η και 5^η ομάδα μελετούν κείμενα που ανήκουν στο ρεαλισμό και την ηθογραφία και συντάσσουν άρθρο με τίτλο «Το ερωτικό στοιχείο σε έργα του ρεαλισμού και της ηθογραφίας». Για την ακρίβεια, η 4^η ομάδα μελετά τα «Έρωτας στα χιόνια» και «Το καμίνι» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και «Με χιμαίρας!» της Ευγενίας Ζωγράφου, ενώ η 5^η ομάδα τα «Θέρος – Έρος», «Έρως – Ήρως» και «Το καμίνι» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη. Τέλος, η 6^η ομάδα μελετά τα κείμενα «Πατέρα στο σπίτι» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, «Και κανένα καλό» του Δημοσθένη Βουτυρά και «Πίστομα» του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, που ανήκουν στο νατουραλισμό και συντάσσει άρθρο με τίτλο «Το ερωτικό στοιχείο σε έργα του νατουραλισμού».

Στο άρθρο που συντάσσουν οι μαθητές είναι ελεύθεροι να δώσουν τη δομή που επιθυμούν. Ωστόσο, βοηθούνται με μια σειρά ερωτήσεων που περιέχονται στα φύλλα εργασίας και αφορούν τα πρόσωπα και τις αντιδράσεις τους κατά την εξέλιξη της ιστορίας καθώς και τους τρόπους με τους οποίους το λογοτεχνικό κείμενο παρουσιάζει το θέμα που πραγματεύεται. Έτσι, στα ποιητικά έργα πρέπει οι μαθητές να εντοπίσουν εκφραστικά μέσα, λεξιλόγιο και τεχνικές (αφορά τα δημοτικά τραγούδια) με τα οποία οι δημιουργοί πραγματεύονται το θέμα τους και στα πεζά αφηγηματικές τεχνικές που αξιοποιούν οι συγγραφείς για την εξιστόρηση της ιστορίας τους. Επίσης, όσοι μαθητές εξετάζουν έργα που επηρεάζονται από καλλιτεχνικά ρεύματα όπως ο ρομαντισμός, ο ρεαλισμός, ο νατουραλισμός, πρέπει αντλώντας πληροφορίες από σχετικές ιστοσελίδες και τα αντίστοιχα λήμματα του Λεξικού λογοτεχνικών όρων να εξακριβώσουν τις ευρύτερες κοινωνικές συνθήκες της εποχής που οδήγησαν στην επιρροή από τα αντίστοιχα ρεύματα και επιπλέον να διαπιστώσουν πώς οι συγκεκριμένες επιρροές επηρεάζουν την απόδοση του βασικού θέματος του κειμένου. Σημειώνεται ότι προβλέπεται η ανάρτηση περισσότερων κειμένων για κάθε ομάδα στον ηλεκτρονικό χώρο της ψηφιακής τάξης, ώστε να είναι διαθέσιμα για όσους μαθητές επιθυμούν να μελετήσουν περισσότερα κείμενα από αυτά που απαιτεί το σενάριο. Από την άλλη αν ο διδάσκων εκτιμά ότι για κάποιες από τις ομάδες είναι μεγάλος ο όγκος των κειμένων, υπάρχει η δυνατότητα αντικατάστασης ή αφαίρεσης κάποιων κειμένων, ώστε να διευκολυνθούν οι μαθητές που εκτιμάται ότι μπορεί να δυσκολευτούν στη μελέτη των απαιτούμενων κειμένων. Σε κάθε περίπτωση επιδιώκεται

να μελετήσουν οι μαθητές και να παρουσιάσουν στην τάξη όσο το δυνατό περισσότερο λογοτεχνικά κείμενα.

Στο πλαίσιο της δεύτερης δραστηριότητας, διάρκειας μιας διδακτικής ώρας, κάθε ομάδα ασχολείται με θέμα που αφορά κάποια τέχνη σε σχέση με τα λογοτεχνικά έργα που έχει να μελετήσει. Έτσι, η 1^η ομάδα ακούει δύο ερωτικά δημοτικά τραγούδια και εξετάζει πώς η μουσική υπηρετεί το περιεχόμενο των στίχων, η 2^η ομάδα παρακολουθεί τρεις δημοτικούς χορούς, συρτό, μπάλο και καρσιλαμά, και εξετάζει πώς οι χορευτικές κινήσεις συνδέονται με το περιεχόμενο των αντίστοιχων τραγουδιών. Η 3^η ομάδα παρακολουθεί τη διαφημιστική ταινία της θεατρικής μεταφοράς του διηγήματος του Παπαδιαμάντη «Όνειρο στο κύμα» και σχολιάζει την κινηματογραφική απόδοση του ερωτικού κλίματος που επικρατεί στο έργο. Η 4^η και η 5^η ομάδα παρατηρούν πίνακες του ρεαλισμού και συγκρίνουν τις τέχνες της ζωγραφικής και της λογοτεχνίας ως προς τα μέσα και τους τρόπους με τους οποίους αποδίδεται το μήνυμα του κάθε καλλιτέχνη. Τέλος, η 6^η ομάδα με αφορμή την κινηματογραφική μεταφορά του διηγήματος «Πίστομα» που μελέτησε διαβάσει συνέντευξη του σκηνοθέτη της ταινίας, παρατηρεί σχετικές φωτογραφίες και εξετάζει την κινηματογραφική απόδοση του νατουραλιστικού κλίματος του έργου.

Οι εργασίες των ομάδων πρέπει να αναρτηθούν στην πλατφόρμα της ψηφιακής τάξης στην ενότητα του μαθήματος, προκειμένου ως την παρουσίασή τους να έχουν σχολιασθεί από τον διδάσκοντα και τους ίδιους τους μαθητές ως εξής: 1^η και 4^η ομάδα σχολιάζουν η μια την εργασία της άλλης. Το ίδιο πράττουν και η 2^η και 5^η ομάδα, καθώς και η 3^η και 6^η. Αν κάποιοι από τους μαθητές δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι, παρακινούνται από τον διδάσκοντα να εργαστούν σε δημόσιους χώρους, όπου διατίθεται δωρεάν η δυνατότητα χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή και διαδικτύου (π.χ. δημόσια βιβλιοθήκη) ή τους δίνεται εκτυπωμένη η εργασία της ομάδας την οποία πρέπει να σχολιάσουν.

Κατά την επόμενη και τελευταία για τη φάση αυτή διδακτική ώρα οι ομάδες ετοιμάζουν ένα αρχείο power point με τα σημαντικότερα συμπεράσματα της έρευνας που διεξήγαγαν κατά την εκπόνηση των δύο δραστηριοτήτων της Β φάσης, ώστε να γίνει δυνατή η παρουσίασή τους στην ολομέλεια της τάξης στη διάρκεια των επόμενων δύο διδακτικών ωρών.

Η Γ' φάση: μετά την ανάγνωση περιλαμβάνει τρεις διδακτικές ώρες. Στη φάση αυτή οι μαθητές έχοντας την εμπειρία των έργων που μελέτησαν στην προηγούμενη φάση και της εργασίας που εκπόνησαν, καλούνται να συνθέσουν το δικό τους κείμενο με ανάλογο θέμα. Στόχος της εργασίας δεν είναι να αποκτήσουν οι μαθητές δεξιότητες που αφορούν τη σύνθεση κειμένων διαφορετικού ύφους και είδους αλλά να προσεγγίσουν το θέμα που εξετάζεται, δηλαδή τις επιδράσεις του έρωτα στην ψυχή και στη συμπεριφορά των ηρώων μεταφέροντάς τους στη σύγχρονη εποχή και παρουσιάζοντας σύγχρονες και διαφορετικές τις αντιδράσεις και πεποιθήσεις της εποχής μας σχετικά με το θέμα που εξετάζεται.

Την πρώτη ώρα της Γ φάσης οι μαθητές εκπονούν την πρώτη εργασία η οποία για κάθε ομάδα περιλαμβάνει τα εξής: Τα μέλη της 1^{ης} ομάδας με αφορμή το δημοτικό τραγούδι «Η μάνα η φόνισσα» καταγράφουν την ερωτική ιστορία ως δημοσιογράφος του αστυνομικού ρεπορτάζ αποδίδοντας την εντύπωση που τους προκάλεσε. Τα μέλη της 2^{ης} ομάδας καταγράφουν την ερωτική ιστορία που εξιστορεί το δημοτικό τραγούδι «Γυναίκα δίχως πίστη» χωρίς κανένα σχόλιο, ως συντάκτες του βιβλίου συμβάντων της αστυνομίας. Οι μαθητές της 3^{ης} ομάδας με αφορμή το έργο «Η Τασσώ» του Αχ.

Λεβέντη συντάσσουν την απολογία στο δικαστήριο του μετανιωμένου ερωτευμένου ήρωα ο οποίος έκανε έγκλημα για χάρη του έρωτα. Οι συμμετέχοντες στην 4^η ομάδα αλλάζουν το τέλος του διηγήματος «Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη και γράφουν ένα διάλογο μεταξύ των δύο ηρώων, του μπάρμπα Γιαννιού και της γυναίκας που αγάπησε. Τα μέλη της 5^{ης} ομάδας μεταφέρουν την ιστορία του διηγήματος «Το καμίνι» στη σύγχρονη εποχή και γράφουν την επιστολή με την οποία η γυναίκα ανακοινώνει στον υποψήφιο γαμπρό το τέλος της σχέσης τους. Τέλος, οι μαθητές της 6^{ης} ομάδας ως φίλοι του ήρωα στο διήγημα «Και κανένα καλό!» του Δημοσθένη Βουτυρά συντάσσουν μια επιστολή προς τον φίλο τους ο οποίος τυφλωμένος από ερωτική ζήλεια σκέφτεται να κάνει έγκλημα.

Για τη δεύτερη δραστηριότητα διατίθεται η δεύτερη ώρα της Γ φάσης. Δίνεται στις ομάδες η δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο εργασιών οι οποίες περιλαμβάνουν είτε τη δημιουργία μιας παρουσίασης σε αρχείο power point ενός από τα ποιήματα ή τα πεζά με τα οποία ασχολήθηκε κάθε ομάδα και έχει θέμα τον έρωτα είτε τη συγγραφή ποιημάτων ή διηγημάτων με θέμα ανάλογο αυτού που πραγματεύονται τα κείμενα τα οποία μελέτησαν οι μαθητές, όπως είναι η ερωτική απιστία, η ερωτική πολιορκία, το ερωτικό πάθος, η έλλειψη ανταπόκρισης στον έρωτα, η ερωτική ζήλεια. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το power point με την εισαγωγή εικόνας, ήχου και βίντεο στις εργασίες των μαθητών, καθώς και η δυνατότητα μορφοποίησης του γραπτού κειμένου με τη χρήση των ποικίλων εργαλείων του power point, εκτιμάται ότι ενεργοποιούν την έμπνευση των μαθητών, καλλιεργούν τις καλλιτεχνικές τάσεις τους και προσελκύουν το ενδιαφέρον τους. Σημειώνεται ότι, αν επιλεγεί από τους μαθητές που έχουν λογοτεχνικό ταλέντο η δραστηριότητα που προβλέπει τη συγγραφή ποιήματος ή διηγήματος, τότε πρέπει οι μαθητές αυτοί να εργαστούν ατομικά και ίσως και εκτός σχολικού ωραρίου, αν δεν αρκεί η διδακτική ώρα.

Όλες οι εργασίες της Γ φάσης αναρτώνται από τους μαθητές στην πλατφόρμα της ψηφιακή τάξης στην ενότητα του μαθήματος, προκειμένου να σχολιαστούν από τον διδάσκοντα και να γίνουν πιθανές διορθώσεις. Επίσης, παρακινούνται οι μαθητές να σχολιάσουν όποια από τις εργασίες θέλουν με στόχο να ξεκινήσει ένας ασύγχρονος και εκτός σχολικού ωραρίου διάλογος γύρω από τα θέματα που πραγματεύονται οι εργασίες. Την τελευταία ώρα της Γ φάσης παρουσιάζονται οι εργασίες στην ολομέλεια της τάξης.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου της σχολικής χρονιάς 2012-2013 και πιο συγκεκριμένα κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο 2012. Για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση της εφαρμογής του επιδιώχθηκε και επιτεύχθηκε από τον εκπαιδευτικό η διδασκαλία του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας σε συνεχόμενο δώρο στο συγκεκριμένο τμήμα της Α' Λυκείου. Επίσης, μπήκε από την αρχή περιορισμός στο ωρολόγιο πρόγραμμα τα δώρα αυτά να γίνονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, ώστε να μην υπάρχει άγχος για τη δυνατότητα χρήσης υπολογιστών, όταν το σενάριο το απαιτεί.

Η εφαρμογή του σεναρίου συνδέεται με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου, καθώς άπτεται την πρώτη διδακτική ενότητα του εν λόγω μαθήματος (τα φύλα στη λογοτεχνία) και επιδιώχθηκε να καλύψει μέρος της θεματολογίας της (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011,

Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α' Λυκείου, Αρθρ.6/σελ. 21075). Ακόμη, η εφαρμογή αυτή, όπως και η σύνταξη του σεναρίου, επιδίωξε να καταλάβει ένα συγκεκριμένο χώρο στο πεδίο της εκπαίδευσης και να συμβάλει στη «διαμόρφωση της υποκειμενικότητας των εκπαιδευτικών και στην εκπαιδευτική αλλαγή» (Χοντολίδου, 2012: 60).

Για τη διευκόλυνση της εφαρμογής ο εκπαιδευτικός δημιούργησε μια νέα ενότητα εντός του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην υπάρχουσα ψηφιακή τάξη του σχολείου (<http://2lyk-kifis.att.sch.gr/eclass>) σε περιβάλλον moodle, στην οποία οι μαθητές του τμήματος είχαν ήδη πάρει «όνομα χρήστη» και «κωδικό πρόσβασης». Έτσι, το σχετικό υλικό και τα φύλλα εργασίας είχαν εξ αρχής αναρτηθεί εκεί αλλά και κατά τη διάρκεια της εφαρμογής, σταδιακά, οι ίδιοι οι μαθητές αναρτούσαν τις εργασίες τους και μπορούσαν συγχρόνως να δουν και τις εργασίες των άλλων.

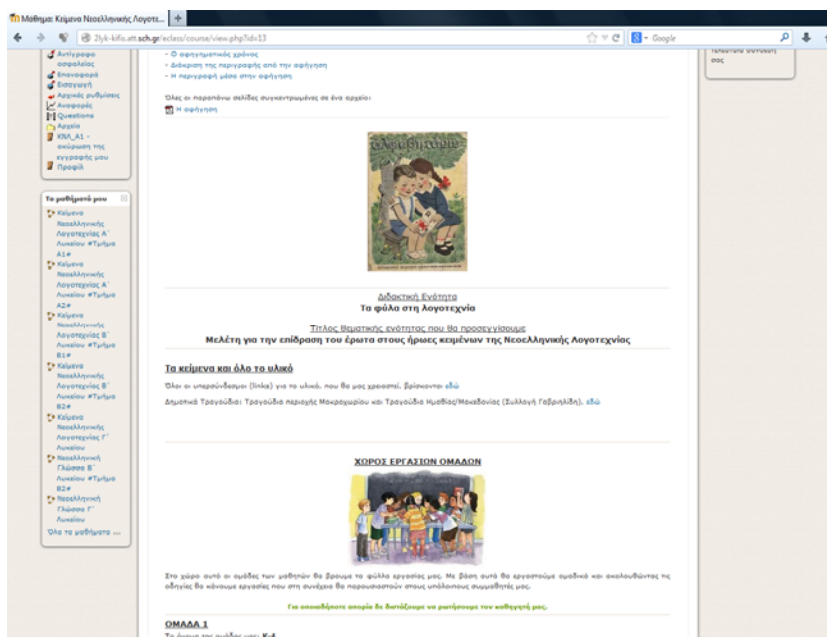
Η ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΜΠΛΟΚΗΣ ΤΩΝ ΤΠΕ

Σε γενικές γραμμές η διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας «χαρακτηρίζεται από σθεναρή αντίσταση στην ενσωμάτωση της καινοτομίας και της χρήσης των ΤΠΕ» (Αποστολίδου, 2012: 4). Επομένως, η εφαρμογή σεναρίων με προσανατολισμό την ενεργητική εμπλοκή των ΤΠΕ στη διδασκαλία του μαθήματος αυτού αποτελεί πάντα μια πρόκληση για κάθε εμπλεκόμενο.

Αρχικά, η χρήση των ΤΠΕ έδωσε τη δυνατότητα να έχουν οι μαθητές στη διάθεσή τους περισσότερα κείμενα από αυτά που περιλαμβάνει το σχολικό εγχειρίδιο της λογοτεχνίας. Επίσης, χάρη στις ΤΠΕ η εκπαιδευτική διαδικασία έγινε πιο ενδιαφέρουσα για τους μαθητές και το θέμα του έρωτα διερευνήθηκε μέσω και άλλων έργων τέχνης (εικαστικών, κινηματογραφικών, μουσικών), με τη βοήθεια του διαδικτύου. Η γνωριμία των μαθητών με την ψηφιακή τάξη (moodle) τους εισήγαγε στην έννοια της εξ αποστάσεως ασύγχρονης εκπαίδευσης και τους έφερε σε επαφή με νέες γνώσεις που άπτονται του ψηφιακού γραμματισμού. Τέλος, μέσω της σύνθεσης πολυτροπικών κειμένων οι ΤΠΕ προσέφεραν νέους τρόπους έκφρασης των μαθητών και συνεργασίας μεταξύ τους.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Για την Α' φάση: πριν από την ανάγνωση αφιερώθηκαν δύο διδακτικές ώρες. Κατά το πρώτο δίωρο εφαρμογής του σεναρίου οι μαθητές ήλθαν στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Οι έξι ομάδες εργασίας είχαν ήδη διαμορφωθεί πριν την έλευση των μαθητών στο εργαστήριο. Αρχικά αφιερώθηκε χρόνος για να «εισέλθουν» και να «εξέλθουν» όλα τα μέλη των ομάδων από το χώρο της πλατφόρμας moodle (Σχήμα 1), ώστε να είναι σε θέση να πράξουν το ίδιο και από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή του σπιτιού τους. Επίσης, για λόγους ευχρηστίας της ψηφιακής τάξης σε διαδικασία σύγχρονης εκπαίδευσης (τάξη/εργαστήριο πληροφορικής), συμφωνήθηκε κάθε φορά που θα χρησιμοποιείται η ψηφιακή τάξη στο εργαστήριο να εισέρχεται η ομάδα με τους κωδικούς του μέλους που θα χειρίζεται τον ηλεκτρονικό υπολογιστή κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου μαθήματος.

Σχήμα 1: Screenshot από την ψηφιακή τάξη που χρησιμοποιήθηκε ως σημείο αναφοράς για την εφαρμογή του σεναρίου

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα οι μαθητές ενημερώθηκαν για το θέμα με το οποίο επρόκειτο να ασχοληθούν για τις επόμενες δώδεκα διδακτικές ώρες, δηλαδή τη μελέτη για την επίδραση του έρωτα στους ήρωες κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Ως αφορμή, ζητήθηκε από τους μαθητές να διηγηθούν κάποιες ερωτικές ιστορίες, αφού προηγουμένως τις καταγράψουν στο φύλλο εργασίας που τους δόθηκε και το οποίο ήταν κοινό για όλους τους μαθητές στη φάση αυτή (βλ. [Ενδεικτικό Φύλλο Εργασίας](#)). Κάθε μαθητής κλήθηκε να αναφέρει: τους ήρωες της ιστορίας, τα βασικά στάδια εξέλιξης της ιστορίας, τις αντιδράσεις των ηρώων και να κάνει ένα σύντομο σχολιασμό των αντιδράσεών τους. Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους μαθητές να καταγράψουν στο φύλλο εργασίας τα βασικά σημεία τεσσάρων από τις ερωτικές ιστορίες που άκουσαν. Με τον τρόπο αυτό έγινε προσπάθεια να ενεργοποιηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών με την αφήγηση και την ακρόαση ιστοριών της αρεσκείας τους. Στο τέλος της Α' φάσης δόθηκαν στους μαθητές τα κείμενα που επρόκειτο να μελετήσουν κατά τη Β φάση προκειμένου να τα διαβάσουν, αρχικά μόνοι τους, στο σπίτι.

Για τη Β' φάση: κατά την ανάγνωση αφιερώθηκαν επτά διδακτικές ώρες. Κατά το δεύτερο δίωρο της εφαρμογής η συνάντηση με τους μαθητές πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα διδασκαλίας. Αρχικά έγινε διανομή των φύλλων εργασίας κάθε ομάδας. Λίγοι μαθητές είχαν ήδη διαβάσει τα κείμενα που αναλογούσαν στην ομάδα τους. Έτσι, αναγκαστικά οι ομάδες άρχισαν τη μελέτη των κειμένων στην αίθουσα. Οι ομάδες έκλεισαν προς τα μέσα και άρχισαν να μελετούν τα κείμενα που τους αναλογούσαν, όπως φαίνεται στο Σχήμα 2.

Σχήμα 2: Φωτογραφία από τη μελέτη των κειμένων σε ομάδες στην αίθουσα διδασκαλίας

Τα πρώτα σχόλια από την πλευρά των μαθητών αφορούσαν τον όγκο των σελίδων των προς ανάγνωση κειμένων. Οι ομάδες που είχαν να διαβάσουν διηγήματα παρατήρησαν πως οι σελίδες που έλαβαν ήταν πολύ περισσότερες από τους υπόλοιπους και παραπονέθηκαν στον εκπαιδευτικό. Υπήρξαν, επίσης, πολλές απορίες για το τι έπρεπε να κάνουν ακριβώς, επιμένοντας, κυρίως οι ομάδες που ασχολούνταν με τα δημοτικά τραγούδια, ότι δεν ήταν εύκολο να κατανοήσουν όσα έπρεπε να μελετήσουν. Οι περισσότερες απορίες διατυπώθηκαν για τα κείμενα του Παπαδιαμάντη. Έγιναν ερωτήσεις που αφορούσαν τη γλώσσα του κειμένου που δυσκόλεψε τους μαθητές.

Η εκτίμηση ότι η μελέτη των κειμένων θα προχωρούσε με γοργούς ρυθμούς διαψεύστηκε από την πραγματικότητα. Οι δυο ώρες αναλώθηκαν σε συνεχείς επεξηγήσεις προς τις ομάδες για το περιεχόμενο των κειμένων, για τα στοιχεία που έπρεπε να αναζητήσουν, για το ύφος των εργασιών που έπρεπε να ολοκληρώσουν.

Κατά το τρίτο δίωρο της εφαρμογής οι μαθητές ήλθαν στο εργαστήριο πληροφορικής. Η επιλογή αυτή έγινε, για να είναι σε θέση οι μαθητές να επισκεφθούν τις ιστοσελίδες που προτείνονται στα φύλλα εργασίας και να μπορέσουν έτσι ευκολότερα να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους. Ωστόσο, τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν σύμφωνα με το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού. Οι μαθητές, στην πλειοψηφία τους, δεν είχαν προχωρήσει στη μελέτη των κειμένων. Η ομάδα που είχε υποχρέωση να διαβάσει το απόσπασμα από το διήγημα του Αχιλλέα Λεβέντη «Η Τασσώ», παραπονέθηκε ότι η γλώσσα του κειμένου είναι πολύ δύσκολη και αδυνατούν να την κατανοήσουν. Για εξοικονόμηση χρόνου και επειδή η δυσκολία κατανόησης των κειμένων είχε αρχίσει να ανάγεται σε ανυπέρβλητο εμπόδιο για την εφαρμογή του σεναρίου αφαιρέθηκε το κείμενο αυτό από τη συγκεκριμένη ομάδα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να χρειαστεί να γίνει μια αλλαγή σε δραστηριότητα της Γ' φάσης, που αφορούσε το κείμενο αυτό. Αναφορικά με την υλοποίηση της εργασίας έγινε σύσταση προς όλες τις ομάδες να ξεκινήσουν άμεσα, γιατί ήδη δεν έχει τηρηθεί το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα. Όλες οι ομάδες επέλεξαν τη δημιουργία παρουσίασης με το πρόγραμμα PowerPoint.

Κατά το τέταρτο δίωρο της εφαρμογής, στο εργαστήριο πληροφορικής, ολοκληρώθηκαν οι εργασίες των μαθητών και ξεκίνησαν οι παρουσιάσεις των εργασιών των ομάδων. Στην αρχή των παρουσιάσεων δόθηκαν οι άξονες με βάση τους οποίους οι μαθητές κάθε ομάδας θα αξιολογούσαν τις εργασίες των άλλων ομάδων. Η κάθε εργασία θα αξιολογούνταν ως προς το περιεχόμενό της, την

έκφραση και τον τρόπο με τον οποίο έγινε η παρουσίαση από τα μέλη της κάθε ομάδας. Ζητήθηκε από τους μαθητές ως ομάδα να καταγράψουν σε φύλλο την αξιολόγησή τους για την εργασία κάθε ομάδας και να τεκμηριώσουν την άποψή τους.

Στο σημείο αυτό υπήρξε αλλαγή σε σχέση με τα όσα προέβλεπε το αρχικό σενάριο. Πιο συγκεκριμένα, το σενάριο αρχικά προέβλεπε ετεροαξιολόγηση των ομάδων στο σπίτι και μάλιστα κάθε ομάδα θα αξιολογούσε αποκλειστικά την εργασία μιας μόνο άλλης ομάδας. Η μέχρι τώρα ασυνέπεια των μαθητών αναφορικά με τις εργασίες στο σπίτι οδήγησε στην επιλογή να αξιολογήσουν όλες οι ομάδες την εργασία κάθε άλλης ομάδας κατά τη διάρκεια του μαθήματος και όχι στο σπίτι. Καμιά ομάδα δεν ήθελε να παρουσιάσει πρώτη την εργασία της. Μετά από σύντομη συζήτηση κάποιοι προσφέρθηκαν να ξεκινήσουν τις παρουσιάσεις. Οι μαθητές της πρώτης ομάδας που παρουσίασε την εργασία της είχαν αγωνία και σπατάλησαν αρκετό χρόνο σε διαπραγματεύσεις για το ποιος θα πει τι και ποιος θα συνεχίσει και μάλιστα όλα αυτά μπροστά στην ολομέλεια. Οι επόμενες παρουσιάσεις έγιναν με πιο οργανωμένο τρόπο. Σε τεχνικό επίπεδο οι παρουσιάσεις των μαθητών ήταν πολύ καλές. Σε επίπεδο περιεχομένου, ωστόσο, αναδείχθηκε ένα σημαντικό πρόβλημα. Δεν κατανόησαν όλες οι ομάδες μαθητών με ακρίβεια τα ζητούμενα των ερωτήσεων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ελλείψεις στις εργασίες τους. Επίσης, κάποιες ομάδες είχαν γράψει πάρα πολλά, με αποτέλεσμα να φτάσουν να κάνουν ανάγνωση των διαφανειών τους και να υπάρξουν διαμαρτυρίες από τους υπόλοιπους, καθώς οι παρουσιάσεις γινόταν κουραστική.

Τελικά, πρόλαβαν να παρουσιάσουν τις εργασίες τους οι τέσσερις από τις έξι ομάδες, καθώς αρκετός χρόνος δαπανήθηκε στην τεκμηρίωση της αξιολόγησης των εργασιών των ομάδων από τους μαθητές των υπολοίπων ομάδων. Ήταν μια πρωτόγνωρη διαδικασία και λογικό ήταν να απαιτηθεί χρόνος μέχρι να εξοικειωθούν οι μαθητές με το νέο τους ρόλο και να ανταποκριθούν σε αυτόν με αντικειμενικότητα και συνέπεια. Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας αναδείχθηκαν δυο σημαντικά προβλήματα. Το πρώτο ήταν η μεροληψία που έδειχναν κάποιες ομάδες στην εργασία κάποιας άλλης ομάδας, λόγω των ήδη διαμορφωμένων σχέσεων και συμπαθειών μεταξύ των μελών τους. Το δεύτερο και σημαντικότερο ήταν ότι υπήρξαν έντονες συγκρούσεις μεταξύ των μελών κάποιων ομάδων αναφορικά με την αξιολόγηση των εργασιών των άλλων ομάδων.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης ώρας από το πέμπτο δίωρο της εφαρμογής, στο εργαστήριο πληροφορικής, έγινε η παρουσίαση και αξιολόγηση των εργασιών και των δύο ομάδων που δεν είχαν προλάβει να τις παρουσιάσουν κατά το προηγούμενο δίωρο. Όλες οι εργασίες των ομάδων αναρτήθηκαν στην ψηφιακή τάξη, για να είναι εύκολο να μπορεί ο κάθε μαθητής να ανατρέξει σε εργασία της δικής του ή άλλης ομάδας, όποτε επιθυμεί. Ακόμη, προτάθηκε στους μαθητές να σχολιάσουν τις εργασίες αυτές, για να υπάρξει ανατροφοδότηση μέσω του διαλόγου που θα γινόταν εντός της ψηφιακής τάξης.

Τέλος, για τη Γ' φάση: μετά την ανάγνωση αφιερώθηκαν τρεις διδακτικές ώρες. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης ώρας από το πέμπτο δίωρο της εφαρμογής, στο εργαστήριο πληροφορικής, οι μαθητές των ομάδων άρχισαν την επεξεργασία της εργασίας της τρίτης φάσης. Κάποιοι μαθητές και μαθήτριες είχαν φέρει σημειώσεις γραμμένες από το σπίτι. Όλες οι ομάδες ξεκίνησαν αμέσως τη σύνθεση της εργασίας τους με κάποιες ομάδες να αρχίσουν πάλι να διαφωνούν εσωτερικά για τον τρόπο ανάπτυξης της εργασίας τους. Στην ομάδα που είχε το τρίτο Φύλλο Εργασίας έγινε

αλλαγή στην πρώτη Δραστηριότητα, καθώς σε προηγούμενη φάση είχε αφαιρεθεί το διήγημα «Η Τασσώ». Η εργασία που δόθηκε αφορούσε το «Όνειρο στο κύμα», διήγημα που είχε επίσης διαβάσει η συγκεκριμένη ομάδα. Η ώρα τελείωσε με την υπενθύμιση ότι την επόμενη φορά θα πρέπει όλες οι ομάδες να έλθουν με σημειώσεις και σχέδιο ανάπτυξης εργασίας, για να ολοκληρωθούν όλες οι εργασίες.

Κατά την τελευταία συνάντηση στο εργαστήριο πληροφορικής οι ομάδες ολοκλήρωσαν τις εργασίες που αφορούσαν την πρώτη δραστηριότητα της τρίτης φάσης. Σε γενικές γραμμές οι ομάδες εργάστηκαν χωρίς πολλή φασαρία και αναστάτωση και χωρίς πολλές ερωτήσεις για την εργασία. Όπως συνήθως, κάποια μέλη των ομάδων ανέλαβαν την ολοκλήρωση των εργασιών και κάποια άλλα περιορίστηκαν στο ρόλο του θεατή. Οι δυο ώρες έφτασαν οριακά για την ολοκλήρωση της πρώτης εργασίας της τρίτης φάσης και οι ομάδες τις ανάρτησαν στην ψηφιακή τάξη για να είναι ορατές σε όλους και για να τις αξιολογήσουμε από κοινού σε επόμενη συνάντησή μας.

Για την αξιολόγηση των εργασιών των ομάδων αξιοποιήθηκε το τελικό αποτέλεσμα της εργασίας κάθε ομάδας με κριτήρια τη σαφήνεια, τη σωστή δομή και την επαρκή τεκμηρίωση των απόψεων που εκφράζονται στα κείμενα. Μάλιστα χρησιμοποιήθηκε τόσο η αυτοαξιολόγηση των μαθητών, δηλαδή η κάθε ομάδα αξιολόγησε το συνολικό της έργο (βαθμός ομάδας) και το έργο των μελών της (ατομικός βαθμός), όσο και η ετεροαξιολόγηση, δηλαδή η κάθε ομάδα αξιολόγησε το έργο των άλλων ομάδων (βαθμός ομάδας) τεκμηριώνοντας το βαθμό της.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ/ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου πήγε πολύ καλά σε γενικές γραμμές, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Ωστόσο, πιθανώς και εξαιτίας του γεγονότος ότι οι μαθητές του τμήματος αυτού για πρώτη φορά καλούνταν να υλοποιήσουν δραστηριότητες σε ομάδες, κάποια μικρά προβλήματα έκαναν την εμφάνισή τους.

Ένα πρώτο πρόβλημα που αναδείχθηκε κατά την εφαρμογή του σεναρίου είχε να κάνει με τη σύνθεση των ομάδων. Κάποιοι μαθητές, δεν είχαν κουλτούρα συνεργασίας και από την αρχή, ακόμη, φάνηκαν προβλήματα επικοινωνίας εντός κάποιων ομάδων, οι οποίες είχαν δημιουργηθεί με βασική επιδίωξη τη συνεργασία μαθητών διαφορετικών επιπέδων επίδοσης.

Ένα άλλο πρόβλημα είχε να κάνει με τη γλώσσα των επιλεγμένων κειμένων. Οι μαθητές διαμαρτυρήθηκαν για αδυναμία κατανόησης του περιεχομένου κάποιων από τα επιλεγμένα κείμενα και χάθηκε χρόνος στην επεξήγηση λέξεων και στη διευκρίνιση του περιεχομένου των κειμένων. Αυτή η απώλεια χρόνου αύξησε το άγχος για την εντός των χρονικών ορίων εφαρμογή του σεναρίου.

Ακόμη, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι εργασίες των μαθητών είχαν απλοϊκό ύφος και κατέδειξαν ότι οι μαθητές δεν κατάφεραν να κατανοήσουν σε βάθος τα ζητούμενα των εργασιών. Τέλος, ο ρυθμός εργασίας των ομάδων ήταν αργός και παρά τις συνεχείς παρεμβάσεις και συμβουλές ελάχιστοι μαθητές εργάστηκαν στο σπίτι.

Σε γενικές γραμμές το αρχικό/συνταγμένο σενάριο είναι ένα «πλούσιο» σενάριο με απαιτήσεις και απευθύνεται σε μαθητές με πειθαρχία και διάθεση για μελέτη. Επειδή η πίεση χρόνου ήταν αισθητή σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής, ίσως η αφαίρεση κάποιων κειμένων, όπως εκ των πραγμάτων έγινε στην παρούσα περίπτωση, καθώς και η παροχή περισσότερου χρόνου στους μαθητές για την ολοκλήρωση των

εργασιών τους να λειτουργούσαν υπέρ του σεναρίου και να βοηθούσε να το απολαύσουν περισσότερο όλοι οι εμπλεκόμενοι.

Πάντως, σε κάθε περίπτωση, μόνο θετική μπορεί να χαρακτηριστεί η τελική αποτίμηση της εμπλοκής στην εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου διδασκαλίας. Παρά τις όποιες δυσκολίες, είτε αυτές αφορούσαν τη συνεργασία των ομάδων είτε τη δυνατότητα κατανόησης από όλους τους μαθητές του προς μελέτη υλικού σε όλη του την έκταση και με δεδομένους τους χρονικούς προσδιορισμούς κατά την εφαρμογή στην πράξη, επιτεύχθηκαν, εν τέλει, σε μεγάλο βαθμό οι στόχοι του αρχικού σεναρίου. Οι μαθητές «μετατοπίστηκαν» από τον παραδοσιακό τρόπο μελέτης της λογοτεχνίας και ακόμη κι αν δεν απέκτησαν νέα εγγράμματα ταυτότητα, τουλάχιστον απέκτησαν νέα θεώρηση/οπτική για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο σχολείο, κάτι που οφείλεται κυρίως στην προσέγγιση με την αξιοποίηση των ΤΠΕ η οποία υπήρξε ουσιαστική τόσο κατά τη σύνταξη, όσο και κατά την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αποστολίδου, Β. 2012. Μέρος II. Η λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα των ΤΠΕ: κυβερνολογοτεχνία και e-books, ψηφιακές κοινότητες αναγνωστών, δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2013 από τη διεύθυνση: http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_apostolidou.pdf

Κελεπούρη, Μ. & Χοντολίδου, Ε. 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2013 από τη διεύθυνση: http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnias_2.pdf

Μουλά, Ε. 2012. Αναζητώντας τη δημιουργικότητα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: ο επαναπροσδιορισμός της δημιουργικής «γραφής» στη μεταμοντέρνα πραγματικότητα και την «ψηφιακή» εκπαιδευτική τάξη πραγμάτων. Ηλεκτρονικό περιοδικό Κείμενα, τχ 15. Ανακτήθηκε στις 6 Ιανουαρίου 2014 από τη διεύθυνση:

http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=258:15-moula&catid=59:tefxos15&Itemid=95

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε στις 5 Ιανουαρίου 2014 από τη διεύθυνση: http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelis_0.pdf

ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α' Λυκείου (σελ. 21068-21082) Ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2013 από τη διεύθυνση: http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A111/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spoudon_ne_logot_new.pdf